

ARXIV
D'ESTVDIS
DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE TERRASSA

ANY II

JUNY - JULIOL DE 1912

N.ºs IX-X

ADMINISTRACIÓ

Preguem als nostres subscriptors, que a fi de facilitar la marxa de l'administració, efectuin en lo possible el pago de l'abonament d'ARXIU D'ESTUDIS per semestres adelantats.

PREUS D'ABONAMENT

ocis del C. E.

1'25 pessetes trimestre; 5 pessetes any.

No socis

1'50 pessetes trimestre; 6 pessetes any.

LLOCS DE VENDA

Terrassa

Llibrería **Gorina** —Carrer de Sant Pere.

Barcelona

Llibrería **A. Verdaguer**—Rambla del Mitj 5

ARXIV D'ESTVDIS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

SUMARI

CIENCIAS NATURALS

Notes hidrotimétriques de les aigües dels contorns de Terrassa, *Daniel Blanxart*.

ARQUEOLOGÍA Y HISTORIA

Les nostres antigalles a l'extranger, *Josep Soler y Palet*.

FOLKLORE

Parlament endressat als noys en el concurs de jochs infantils celebrat per la Festa Major, *Rosend Serra y Pagès*.

EXCURSIONISME

Excursió a Prat de Llobregat—Recorts, *Magda Rossell*.

Excursió a St. Medí, Vista Rica, Font Tenebrosa, Sant Genís dels Agudells, Horta y St. Andreu de Palomar,

Excursió Geològica a Torrella, St. Salvadó de les Espases, Cayrat, Puda y Olesa, *Jascinte Elias*.

NOSTRES CONCURSOS DE LA FESTA MAJOR

Concurs Regional Fotogràfic.—Concurs de jocs de nois y noies.

CRÓNICA

Excursió entomològica y geològica a can Solá del Recó y a can Torras de Matadepera.—Excursió geològica y paleontològica als desmunts de la doble via, can Trias y can Mir.—Conferencia d'en Alexandre Galí sobre 'l Congrés de Vilanova.—El Congrés de Vilanova.—Curs de Geologia.—El Museu de Montserrat.—Administrador.

CIENCIAS NATURALS

NOTES HIDROTIMÉTRIQUES DE LES AIGÜES

: : DELS CONTORNS DE TERRASSA : :

L'aygua qu' amb tanta abundancia 's trova en la naturalesa, no es may absolutament pura, porta sempre diferents substancies salines, gaseoses, orgàniques y organismes vius, que li comuniquen diferents propietats.

Per lo seu origen, les aygües poden classificar-se en meteóriques, de riu, de font, de pou, de glacer, de llach, d'estany y de mar.

Per conèixer la potabilitat d'una aygua, es precis a mes de l'anàlisis químic, un detingut examen bacteriològic que'ns assegura de que no conté germens patògens.

Com sia que un anàlisis complet del aygua a mes d'esser molt laboriós no es d'absoluta necessitat en molts cassos, perxó s'ha ideat un procediment *hidrotimètric* que permet determinar d'una manera aproximada y rapidament la proporció de matèries o sals alcalino-terries (cals y magnesia, principalment.)

Cada grau hidrotimètric del sistema francès, que es el mes empleat en els pahissos llatins, representa aproximadament, 0'01 grams de carbonat de calç, o un equivalent en altres sals de calci, magnesi, etc. Ademés del grau hidrotimètric total, es convenient conèixer també 'l grau persistent, que's trova després d'haver precipitat els carbonats per medi de l'ebullició. Així, aquest grau persistent, indica la proporció d'altres sals diferents dels carbonats (sulfats, clorurs, etc.) que existeixen en l'aygua. D'aquestes sals, la mes important o la que en general se trova en major proporció, es el sulfat de calç (guix).

AYGUA DE LA MINA PÚBLICA DE TERRASSA

ANÁLISIS SOMER

Residuo total a 105°	=	0'250 gr. per litre
" calcinat (llarc rato)	=	0'180 " " "
Pèrdua de pes	=	0'070 "

Ennegriment per la calcinació, poc sensible (materia orgànica)

Silice	0'020	gr. per litre
Ferro	0'000	" " "
Oxit calcic.	0'105	" " "
" magnésic	0'008	" " "

Juny de 1911.

Procedencia	Grau TOTAL	Hidrotimètric Persistent	Temperatura a la sortida
De pluja	3		
Mina Pública de Terrassa	27	8	
» Matalonga	23	6	
» de Olesa de Montserrat	24	5'5	
De pou	49	15	
Font del Tintorer	32	14'5	
Caus del Guitart	33	6	
Can Amat	22	6'5	
Font del Arrupit	27	12	
» del Clausell	30	14	
» del Llimach	12	8	11'50 graus
» de la Cogullada	32	9	
» del Jan Xich	32	10	15 "
» de la Figuerota	14	5	13 "
» de la Portella	30	8'5	
» de la Pola	17	7	
» del Truncó	10	7	
» del Olm (Guitart).	18	9	14'50 "
» de la Cirera	18	9	14 "
» S. Miquel (Can Mitjans)	11	5	
» del Molinot »	30	9	
» de can Palet	29	11	15 "
» del Rodó	23	7	17 "
» de can Roura	10	4	
» » Montllor	35	14	15 "
Cisterna de Sant Llorens	8	4	
Font de Sta. Agnès.	21	6	12 "
» de can Torras	18	7	14 "
» » » Pobla	25	6	14 "
» de l'Auflavia	20	10	
» de can Solá del Recó.	24	9	15 "
» de l'Olm (St. Llorens).	15	6	14'50 "
Font-freda (La Mata)	31	4'50	

El químic Seeligmann dona la següent classificació:

a) Aygües d'un grau hidrotimètric inferior a 30°—Potables, bones per la beguda, usos domèstics y industries en general.

b) Aygües de 30° a 60°—Poden emplearse per certs usos industrials, pero son impropies pera usos domèstics y lavatje amb sabó.

c) Passant de 60°, son impropies per qualsevol us.

Reproduïm aquesta classificació únicament pera que serveixi de guia, doncs no hi ha que donarli major importància que la d'una opinió particular. Existeixen altres opinions o classificacions mes o menys ecsigentes; la citada representa un terme mitj.

De totes les aygües que ha estat possible, donem la temperatura a la sortida de la font, per considerar que es molt important desde 'l punt de vista de afalagar al paladar, ja que moltes vegades s'aprecia la qualitat o bondat d'una aygua quasi exclusivament per la seva frescor. (1)

DANIEL BLANXART

ARQUEOLOGÍA Y HISTORIA

LES NOSTRES ANTIGALLES

: : A L'EXTRANGER : :

A l'Escola dels Alts Estudis socials de París, les conferencies de l'Escola d'Art (secció de les arts plàstiques) han tingut per objecte en aquest curs, l'estudi de l'art espanyol. Vèuseles aquí: "L'antiguitat, l'art ibèrich y l'art romà" per Mr. Pierre Pâris; "L'art mudejar" per Mr. Emile Bertaux; "L'art francès a l'Etat Mitja a Espanya" per Mr. Camille Enlart; "Els primitius espanyols y el Renaixement a Espanya" per Mr. Emile Bertaux; "Els retratistes de la Cort" per Mr. Salomón Reinach; "Greco" per Mr. Paul Lafond; "L'Escola de Sevilla: Murillo" per Mr. Salomón Reinach; "Velazquez" per Mr. Jean de Foville; "L'art francès y italià a Espanya" per Mr. Paul Lafond; y "Goya" per Mr. Henry Marcel.

(1) Tenim el proposit de continuar aquest estudi un altre dia.

Publicà la *Revue des Études Juives* del darrer Juliol un treball d'en Joan Regné sobre 'l Catàlech de cartes de Jaume I, Pere III y Alfons III, reys d'Aragó, referents als jueus (1213-1291.) Documents extrets del Arxiu de la Corona d'Aragó.

A la *Rivista del Collegio Araldico*, del Agost passat, el Marqués de Jandriac, hi feu un estudi de "L'Ordre de St. Joan de Jerusalem a Espanya."

Ha aparegut fa poch una revista d'història y arqueologia, que si bé surt a Perpinyà, conté excelents treballs ben interessants pera nosaltres, tant per referir-se a una comarca catalana, com per alguns assumptes en ella tractats, que tenen encara vera conexió ab les nostres coses antigues. En *Ruscino*, que aixís se titula la revista, hi vejem per exemple en el primer nombre un article d'en P. Vidal, sobre les fonts narratives locals de l'història del Rosselló en llengua catalana, ahont se donen a coneixre varis Llibres de Memòries d'aquella iglesia de St. Jaume, Registres de la de St. Joan, el Llibre Vert Menor de la Casa Comunal, els Registres de la Cancilleria Regal y 'ls dels Notaris de quals manuals se n'extreuen notes curiosíssimes en català.

Altres articles hi tenim també pertocant a les mateixes fonts, degut a Mr. Pratz, y ressenyant el contingut dels set volums de notes històriques que deixà inédites en Francisco Fossa, dins de les quals s'hi troven molts documents copiats del Arxiu de Catalunya.

Dona compte al ensemps dels treballs arqueològics empresos a la nostra terra, dels llibres apareguts aci referents a història y arqueologia, y d'algunes obres franceses dels mateixos gèneres y entre elles de la d'en Jaume Freixes *Le passage du Perthus pendant la guerre des Vespres-Siciliennes*, interessant pera la nostra història.

Aixís mateix ho resulten els dos treballs que sobre 'l curs de les aygues del Rosselló s'hi publiquen en el segon nombre, firmats per en Pratz y en Fossa. S'hi analisa en aytal nombre l'obra d'en Pere Conard *Napoleon et la Catalogne 1808-14.—La captivité de Barcelone (Février 1808-Janvier 1810)*.

"Un gran escriptor català del segle XIII" se rotula el treball que Mr. Vidal dedica en el tercer nombre a en Ramon Llull, del qual també se n'ocupa al parlar de l'obra que sobre 'l gran filòsof ha publicat n'Otto Keicher a Munster, *Raymundus Lullus und Seine Ste-*

llung zur arabischen Philosophie etc. Al ensemps s'hi analisa en dit nombre l'*Etude de l'Office de Gironne en l'honneur de Saint Charlemagne*, per Mr. Juli Coulet.

Son director Mr. P. Vidal va aportant també en aqueixa revista una bona Contribució al futur "Diccionari de la Llengua Catalana" de Mossen Alcover.

En Joan Audoard ha publicat un fascicle ben curiós per nosaltres: porta 'l titol de *Le Siège de Barcelone en 1714 raconté par un arlésien a un arlésien*. Son deu cartes inèdites del cavaller de Viguier oficial dels vaixells de Lluís XIV, a son oncle bisbe de Castres. Desde *Le Furieux*, situat a la rada de Barcelona escriu a Monsenyor a comptar del 11 de Juliol al 4 de Setembre, les peripecies del famós seti, ab imparcialitat manifesta y ab notes d'observació penetrant. Es un opúscul que conservaré ab amor.

A Berlín s'ha fet la venda de la Galeria Weber d'Hamburg en la que s'han venut varis quadres de Velazquez, Ribera, Pere de Moya, Murillo y Goya.

A la *Vita d'arte*, del Agost darrer, l'Enrico Mauceri hi té un article sobre "L'Orfeverrie siciliana del sigle XV" en el que s'hi demostren les influencies catalanes y italianes en formes gòtiques.

La pintura d'un cràter del Museu de Madrid fou estudiat a la Academia d'Inscripcions de París, sessió del 2 de Juny, per Mr. Collignon, segons comunicació de Mr. G. Leroux. Es la reproducció lliure d'un grupu estatuari ja consagrat, y sembla executat entre'ls anys 350 y 300 (ans de J. C.) y degut a un contemporani del mestre de Sicione.

A la sessió del 16, Mr. Dieulafoy, hi presenta un ivori romá adquirit a Santiago de Compostela per D. Joseph Lázaro y el qual va esser considerat per aquell com una obra de l'escola naturalista tulosana. Representa un Christ Majestat. No cal ferne gran cas d'aytal atribució, perquè quasi tots els arqueolechs francesos tenen la mania, el patriotisme o la vanitat d'atribuir a la má dels seus artistes, totes les obres antigues indocumentades. De Majestats n'hi ha varies a Galicia y fins y tot a Catalunya, ahont potser a Caldes de Montbuy hi tenim la mes important de les conegudes, encare que si algún francés l'estudia, també la deurá afiliar a Fransa.

En altra sessió, del 30 de dit mes, Mr. Cagnat, hi comunicá de

part de Mr. Albertini, membre de l'Escola d'Alts Estudis Hispànics, una inscripció descoberta a Sasamois (?) al oest de Burgos, la qual menciona 'l nom d'una població d'Espanya, *Suessatium*, ignorant-sen fins are llur forma exacta. Y veusaquí una altra formalitat francesa. Aquella *Sasamois* afrancesada no es altra que la Sasamon de la comarca burgalesa y aixó de que fins avuy se desconegui la forma exacta de son nom romá, ve desfet y aclarit en la magnífica monografia sobre *Sasamon, villa de arte* que está publicant D. Lluçia Huidobro en el *Boletín de la Sociedad Castellana de Excursiones*, desde 'ls nombres 97, 98, 99 y 101, en la que s'hi reproduix, en el 97, l'aludida inscripció que diu ben clarament *Segisamon*, forma que's trova també en altres dues, una en dit nombre, y altre en el 98.

JOSEP SOLER Y PALET

FOLKLORE

PARLAMENT ENDRESSAT ALS NOYS EN EL CONCURS DE JOCHS INFANTILS CELEBRAT PER LA FESTA MAJOR

Noys y noyes estimats:

Mentres heu estat jugant, tots els grans us hem contemplat ab goig y ab recança a la vegada. Ab goig, perque l'alegria y la expansió vostres s'encomanen; y ab recança, perque hem recordat els millors temps de la nostra existencia.

Vosaltres com veniu a la vida, us presenteu riallers, enjogaçats, sensa la marca que'ls dolors y els desanganyos deixen en la cara, ab afany de moures, de cridar, de fer-ho anar tot en renou demostrant la alegria qu'escampeu arreu.

Nosaltres, com fa temps qu'hi estém endinzats pel camí de la vida y temém perdrens-hi o haver-lo de deixar aviat, hi estém seriosos, quiets, ab la senyal implacable dels anys que'ns sombreja 'ls ulls de tristor, ens emblanqueix els cabells y 'ns arruga la cara.

Tots hem jugat y juguèm encara, pèr distreuens de les cavories

que'ns anorreen la inteligencia y fins molts cops jugariem a jochs sorollosos com vosaltres... si gosessim. La serietat ens ho priva; per aixó us ho envejèm, porque tot lo privat es desitjat.

¡Si es lo més natural del mon, el jugar! Observeu els cabridets com salten y corren; els aucellets com baten les ales y piulen; els micós petits com se fan festes y s' atormenten; els gatets com fan correr els objectes petits ab la poteta y s'hi tiren al damunt de sobte com si fessin presa d'una rata; els cadells com s'empaiten y fins quant se trova un tot sol dona voltes jugant ab la seva propia cua; els vedells com fugen y quant veuen la vaca qu'adalerada 'ls busca, s'en hi van al costat seu a fregar-s'hi com volent dir ¡eh, que t'hem enganyat!

Ja ho veyeu donchs si el joch es ben natural. Persones y besties, grans y petits, pobres y rics, homes y dones... ¡tothom juga!

A vosaltres potser us semblaria que no més juga la quitxalla quan va o quan surt d'estudi o 'ls dies de festa quan us troveu reunits uns quants amichs. Pero no es aixis: els grans, homes y dones, menestrals y rics, homes de ciencia, els consagrats a la religió, reys y prínceps;... ¡tothom juga! Uns als quatre cantons, al borinot, a cartes, a botxes, a pilota; altres al billar, a dames, als escachs, al football, al polo, al lawn-tennis o al tret al blanc. Perque hi ha jochs per tot: *gimnástichs*, per desenrotllar el cos, com el joch de pilota; d'*entreteniment*, per passar la estona, com el joch de penyores; de *càlcul* per desenrotllar la inteligencia, com les dames, y d'*etzar*, per decidir la sort, com a parells y senás.

De manera que'l joch es bo pel cos que l'enforteix y per l'esperit, que l'entreté y el desenrotlla.

Pero encara hi ha més: El joch es l'aprenentatge de la vida. Per aixó un proverbi molt sabi, diu que'ls petits fan lo que veuen fer als grans.

Mireu el gat que de petit ja s'esmola les ungles y s'ensaja a agafar de traïdor la seva suposada víctima; observeu el goset, que desseguida comença ja a rosegar les coses y amenaça ensenyant les dents tot roncant y esterrufant el nas; fixe'u-se en els poltros quines corregudes fan y tot jugant fan l'aprenentatge de tirar cosses; repareu els ànechs tot just sortits del ou, com proven de nadar en la caçola de l'aigua per beure... y aixis per l'estil anireu veyent, com tot jugant,

jugant, els animalets agafen la costúm de fer les coses ab les quals han de bastar-se a sí meteixos quan serán grans.

¡Qu'es lo qu'ha de passar donchs en les persones que no obeeixen solament al instint com els animals, sino sobre tot a la inteligencia, el do mes preuat que tenim!

Vosaltres tot jugant apreneu lo que quan sereu grans haureu de fer. Y el bell ideal fora que tot aprenentatje en aquet mon, ja sigui d'estudi, ja sigui de treball, pugués fer-se tot jugant, lo qual voldria dir de bon grat, sensa pena, sensa imposició, qu'es quan se fan les coses be. Y la prova la tenim en els recons de mon, apartats d'escoles, tallers y centres instructius de tota mena, ahont els jochs, son els únichs mestres que les criatures tenen. Ja sé qu'aquelles pobres criatures son ignorants, que no saben de llegir ni d'escriure y que compten ab dificultat; pero son forts, ágils y sans, compten á la seva manera, son vius encara que molt vergonyosos, es corretjeixen dels defectes de pronuncia, desenrotllen la memoria, coneixen be tot lo que'ls volta y el medi en el qual han de viure y sobre tot son traçuts: s'ho saben fer tot. Es una educació y instrucció rústica, salvatge si voleu, perque es la que dona directament la naturalesa, pero es complerta.

Per aixó jo voldria qu'en substitució de lo qu'en castellá 's venia dient:

"La letra, con sangre entra", puguessim dir en la nostra parla:

"La lletra, tot jugant entra".

Y perque veyeu la importancia dels vostres jochs, heu de saber qu'ells han inspirat als mestres sabis moderns, la reforma de la ensenyança, en el sentit de donar-se tot lo més semblantment possible á la manera com vosaltres jugueu. D'aixó n'han nascut els tan anomenats "Jardins de la Infantesa", la "Gimnasia Rítmica", els "Treballs Manuals", la "Ensenyança sensa llibres" y les "Cançonetes" com a manera agradosa d'apendre.

De manera que sensa donar-vos-en compte, vosaltres sou qui heu donat els elements als mestres sabis, per fer la ensenyança racional.

Si vosaltres haguessiu abandonat els vostres jochs tradicionals, aixó no hauria passat; tot aquet tresor s'hauria perdut y hauria continuat aquella ensenyança terrible, aclaparadora, ofegadora d'inicia-

tives que condempna a la inacció durant tot el día y dona tasca y lliçons impossibles de fer-se y d'aprendres per les hores que'l deixe-ble s'está fora de la escola.

Jugueu forsa, sempre que tingueu ocasió, sensa deixar endarrera l'estudi, s'entén. Jugueu forsa y variant sovint els jochs: uns us desenrotllarán les cames, altres el brassos, altres el pit, altres us donarán elasticidad al cos, altres gracia en els moviments, altres us farán comprendre rápidamente les coses y ser amatents a les respostes.

Jugueu forsa, qu'uns jochs us farán més be que qualsevol sistema de gimnasia y altres us farán agafar cop d'ull y us despertarán la astucia, qualitats indispensables per la vida y que'ls llibres no ensenyen pas.

Jugueu forsa, qu'aixis us revelareu tal com sou, porque'ls nens y les nenes no son ben be ells meteixos en tota la espontaneitat, sino quan juguen.

Jugueu forsa, aplegats en colles, qu'aixis fareu l'aprenentatge del civisme, porque sabreu que tot s'ha de subjectar a certs reglaments, que hi ha d'haver en el mon una dependencia mútua y que s'han de nomenar jefes aptes per totes les coses.

Jugueu forsa y planyeu els pobres nens que no poden jugar; uns porque son massa rics y els pares creuen que no'ls está be, altres porque son massa pobres y no poden tenir amichs, ni temps, ni joguines y planyeu de tot cor als altres que podent jugar no juguen. Es que no están bons.

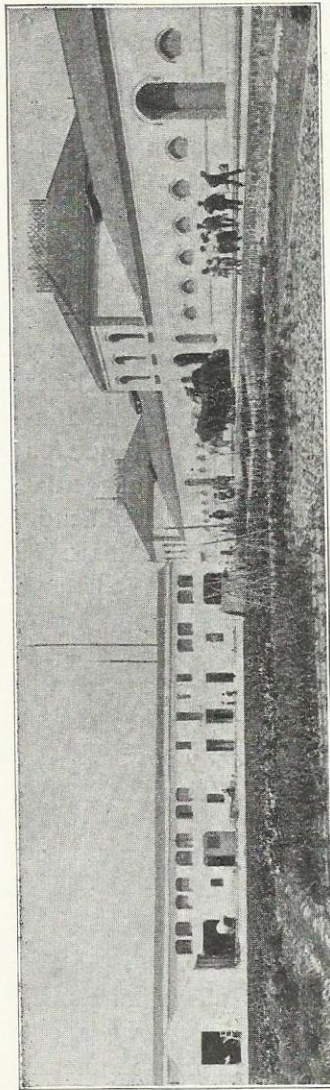
Jugueu forsa y per molts anys. Feu durar l'edat dels jochs tant com pugueu. No volgueu ser grans massa aviat, porque no serieu criatures de petits, ni homes y dones forts y sans, quan fos la hora de ser-ho.

Jugueu forsa als jochs tradicionals, que de sigles y sigles venen jugant-se. Aixis us fareu grans en profit vostre y de la patria.

ROSSEND SERRA Y PAGÉS

EXCURSIONISME

GRANJA LA RICARDA Oïl·xè d'en A. Jover *

EXCURSIÓ A PRAT DE LLOBREGAT

RECORTS

Inesborrable pera mi será el recort de l'anada a Prat de Llobregat, que tingué lloch el dia dos de Juny, baix els auspicis del Centre Excursionista, entitat de cultura que fa honor a la noble Terrassa, aquesta ciutat que va florint esplèndida com una soperba rosa plena de perfum y de bellesa, quins encants no'm donen ocasió d'anyorar els regalats vergers d'Olot, la reyna de montanya, la meua població nadiua, quin esclatar en ciencies y en arts no es pas desconegut, y quines belleses naturals haurán portat encis a mes d'un amable consoci que'm llegeix.

Era la primera sortida en colectivitat que feya, y puch assegurar que semblava trovarme entre amichs y companys de tota la vida. ¿Per qué? Senzillament: porque la comunió de cors y temperaments que s'elevan per un ideal nobilísim, agermana y fa agradable tot lo que en aytal acte's realisa. Objecte de simpatía y esclat d'amabilitat, casi m'hauria confós, a no ser aquell interès que fa abdicar de tot personalisme deposi-

tantho en ares de lo que tots perseguím: aquell fi sagrat y noble al que consagro per altra part tot mon trevall, tot mon esforç y vaig a dir totes mes ilusions.

Com que aquell que's clou en la seva torre d'ivori no alcanza may els medis que'l poden conduir a fins meritíssims per ell somniats, d'aquí que la meua ànima, el meu esperit, la meua voluntat volin darrera de quiscuna iniciativa de profit general; y res d'estrany que tornés entusiasmada d'aquella anada a Prat de Llobregat, y intenti trassarne una memoria, pobre si voleu, pero plena de lo que te prou forsa, fins per girar les montanyes: la fé y la voluntat.

El dia era esplèndit; el grupo animós y distingit, y la naturalesa semblava ajudar per tots costats a que'l plan se realisés ab tota fortuna. El tragecte fins a entrar en aquell magich Pla del Llobregat, tros del march riquíssim ab que s'enquadra Barcelona, es ben conegut. El tren romp l'estret cordó de pedra de les cases del suburbi y s'aboca al clos flayró de Provenciana, que ostenta entre regalades hortes sempre verdes, aquella perla riquíssima, aquell temple d'incomparable bellesa arquitectónica, que's diu Sta. Eulària, que fou en temps ja llunyans la vera parroquia barcelonina. El gran Verdader en sa immortal oda *A Barcelona*, pedra milenaria del edifici de nostra literatura, amb la sublimitat de son numen, ho pinta aixis:

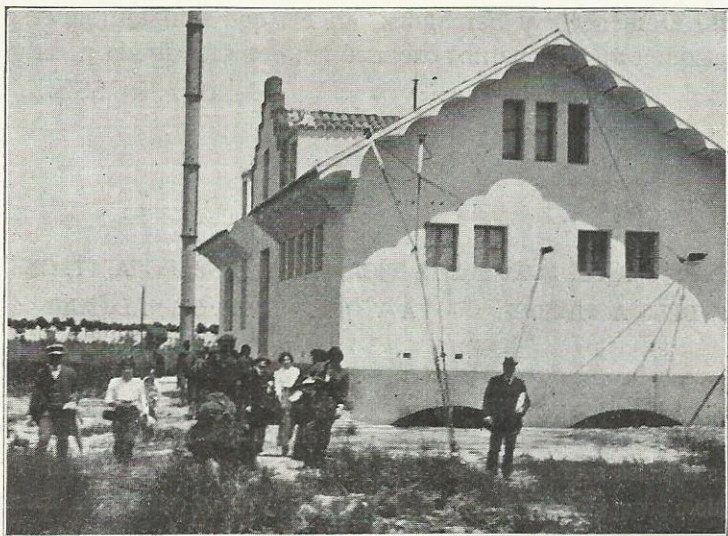
*¿Veus a ponent exténdres un prat com d'esmeralda?
un altre Nil lo forma de ses arenes d'or,
ahont, si t'estreteja de Montjuich la falda,
podrien examplarse tes tendes y ton cor.
Aquelles verdes ribes florides que'l sol daura,
Sant Just Desvern que ombrejan los tarongers y pins,
de Valldoreix los boscos, d'Hebron y de Valldaura,
texen ta futura corona de jardins.
Y aqueix esbart de pobles que viuen en la costa?
són nimfes catalanes que't venen a abraçar,
gavines blanquinoses que'l vent del segle acosta
perque ab tes ales d'àliga les portes a volar.*

Tot aixó contemplaven avidament els nostres ulls admirats. El poble pintoresch del Prat cau al centre del *prat d'esmeragdes* del poeta, dominantse desde ell, per una part tota la planicie inmensa del mar llatí y per altra l'escalonament de serres hermosament vesti-

des. L'excursió no tenia solament l'objecte de regalar la vista y els altres sentits: portava un fi científich, d'estudi, y per aixó cloguerem els ulls a la bellesa del terror pera concentrar l'atenció a lo principal.

Y aixís seguirem la regió de pous artesianes, aquest sorprenent y científich medi d'adquisició d'aygües. Llástima que una sobtada indisposició del eminent Dr. Cadevall ens privés de escoltar sa paraula d'or, ressenyant aquell esforç humà que ha proporcionat un medi seguríssim pera trobar lo que solament poden adquirir certes comarques mediant gegantines canalisacions, que no sempre están al alçanc del humà poder. De totes maneres no fou infructuosa l'excursió.

La *Granja La Ricarda*, propietat de D. Eusebi Bertran y Serra, fou objecte de visita, y quedarem admirats tots els excursionistes al veure les condicions d'emplaç, funcionament y higiene dominant en tota aquella explotació agrícola acusant els cuidados y la acertada

ESTACIÓ TELEGRÁFICA MARCONI

Clixé d'en A. Jover

direcció del digne diputat a Corts que dona impuls actualment a les obres de reforma que s'hi porten a cap, mereixent esmentarse el canal que permetrà comunicarse ab la gran urb barcelonina per medi de embarcacions, cosa que no deixa de tenir sos atractius. Nosaltres ja saborejarem el preludi, barquejant pel llach famós.

Poguerem també admirar l'estació Marconi de telegrafia sense fils. Son director, tan amable, feu funcionar l'invent marvellós, amenisantho ab explicacions detallades que completaren els coneixements que poguessim tenir del prodigi *marconià*.

L'hora d'abandonar aquells llocs era arribada, y no hi hagué mes remey que ofegar la recansa, que mes s'accentuava ab la caiguda del jorn. Els tons del crepuscle donaven mes bellesa al paysatge, que anavem deixant enrera.

De retorn, y entregada de nou a les tasques de mon apostolat, no he deixat de pensar en l'excursió a Prat de Llobregat, remembrant tots els punts sortints, y que prengueren mes relleu, encare, ab la amable y bona companyia de les senyoretes Agna Culell, Trinitat Jover, Cristina Jover, Mercé Roumens y Dolors Roumens y dels consocis, senyors Armengol (Joan), Pineda, Jover (Anton y Francisco), Roumens, Datzira, García Argilaga, Rocabert, Vives, Castanyer, Borrás, Domenech y Fernandez, ab els que compartirem el goig marcat que proporciona una excursió tan ben organizada y dirigida.

MAGDA ROSSELL

EXCURSIÓ A ST. MEDI, VISTA RICA, FONT TENEBROSA, ST. GENÍS
: : DELS AGUDELLS, HORTA Y ST. ANDREU DE PALOMAR : :

Ab motiu d'escaures aquest any la diada de Sant Medi, 3 de Mars, en diumenge y celebrarse tots els anys en tal diada un grandió aplech en l'hermita de Sant Medi, s'organisé pera dit dia una excursió a dit lloch, al objecte de recullir lo que de folklore pogués trobarshi, ampliant dita excursió fins als contorns de Barcelona per la vessant d'Horta.

Grossa decepció reberem al sapiguerse que la festa religiosa que's celebra a l'hermita de San Medi s'havia traslladat al dia següent, dilluns, y que en tal dia s'hi celebraria l'aplech, puig hi anirien les grosses colles de Gracia, St. Gervasi y Vallvidrera que constituïdes en societat y acompanyades de ses banderes y d'una banda ú orquesta y ab els caballs engalanats hi acudeixen tots els anys en número considerable, además dels vehins de St. Cugat, Sardanyola, Barcelona, Horta y altres

punts formant un contingent de milers de persones que donan una animació extraordinària per tots aquells encontorns.

Com l'excursió estava anunciada, no per això deixà de ferse, si bé no resultà tan nombrosa com s'esperava. Onze forem els excursionistes que sortirem a les set del matí de Terrassa, ab tartanes que'ns portaren fins a San Cugat. En aquest punt s'esmorsà y tan tost llestos comensarem l'excursió a peu, seguint la riera de Sant Cugat y agafant mes tart un torrent que havia de conduhirnos al peu mateix de la hermita. Tot lo trajecte del torrent es deliciós per l'hermosura del paisatge, per ses pinedes corpulentes y per los numerosos aiguers que a cada pas se trobaven.

Perteneix l'hermita de Sant Medi al terme municipal de Sant Cugat del Vallès y per tant al partit judicial de Terrassa, està situada en una pintoresca fondalada, sota mateix de La Rabassada, voltada de frondosos boscos y hermoses salseredes que fan agradables l'estada en dit lloch, motiu per la qual son numeroses les famílies de tots indrets que hi acudeixen el dia tres de Mars, festa de Sant Medi.

Visitarem l'iglesia que no ofereix res de particular, aixís com tampoch l'altar y alguns retaules d'escasa importància.

Un camí que serpenteja per dins del bosch, ens portà dalt de la serra de Vista Rica, hont hi passa la carretera de Gracia a Terrassa y que conduheix al Tibidabo y a la Rabassada. L'aspecte del paisatge desde aquest punt cambia completament. Tot lo que fins ara era montanyòs rústich propiament dit, se converteix en montanyòs de ciutat, la vista de Barcelona, l'indescriptible nombre de torres que omplen la muntanya, el pas dels automòbils y tranvies produheixen un efecte sorprenent. De tothom es prou coneguda aquesta hermosa visió perquè'ns entretinguèrem a descriureho. Per una dressera que fá de molt mal baixar arribem a Sant Geroni y d'aquí a la Font Tenebrós, lloch destinat pera dinar.

Després d'havent dinat continuem nostra excursió encaminantnos a Sant Genís dels Agudells, atravessant un caminet tot ell voltat de ginesteres admirantnos el veurem algunes poques de florides.

De Sant Genís visitam l'Iglesia y 'l Cementiri situat al costat de la mateixa y que'ns admira per la riquesa dels panteons que fan creure perteneixen al senyoriu de Barcelona. Y anant fent via per un dolent camí de carro arribem a la carretera d'Horta, ahont tenim d'apretar el pas per una forta ruixada que'ns obliga a refugiarnos a les barraques dels guardes de consums que per tota l'extensió de la carretera 's troban a cada moment.

D'Horta seguim els principals carrers en que hi abundan boniques torres senyoriales y visitam l'Iglesia Parroquial de nova construcció, per haver sigut cremada la vella per les turbes de 1909.

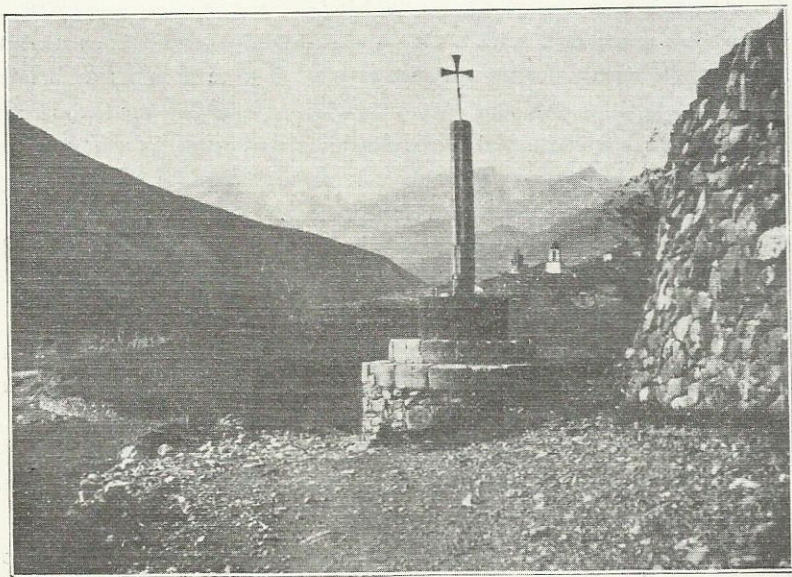
Per últim, seguint la riera arribem a Sant Andreu de Palomar, per agafar el tren que'ns porta fins a nostre ciutat.

En resúm se feren vuit hores de camí que resultaren molt entretingudes, gens cansades per la continua distracció que'ns proporcioná lo bonich dels paisatjes atravessats y la hermosura dels contorns de Barcelona per la vessant de Mitjdia de la serra del Tibidabo.

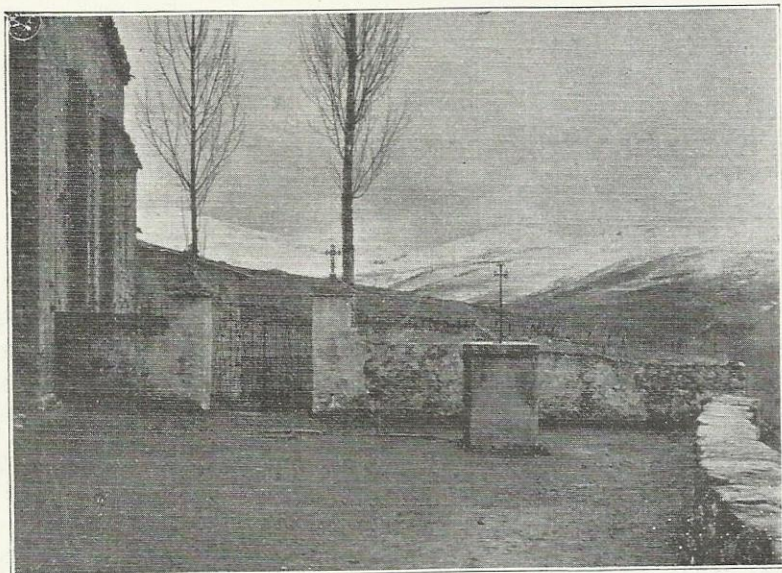
M. G. F.

CONCURS REGIONAL FOTOGRÁFIC
: : DEL CENTRE EXCURSIONISTA : :

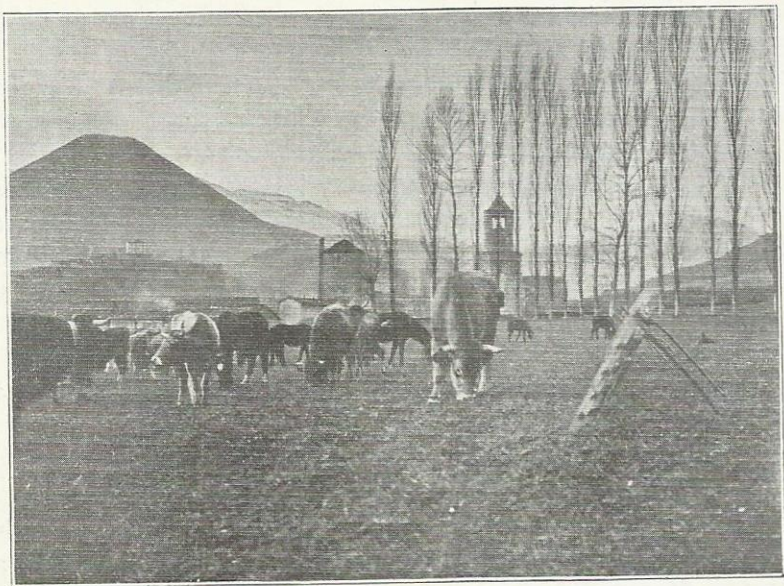
DE LA COLECCIÓ DE FOTOGRAFIES QUE OBTINGUÉ
: : EL PRIMER PREMI: AUTOR, JOSEP ROSSET : :

BAGÀ

CEMENTIRI DE MOLLÓ

CAMPRODÓN

EXCURSIÓ GEOLÓGICA A TORRELLA, ST. SALVADÓ
: : DE LES ESPASES, CAYRAT, PUDA Y OLESA : :

Tal com estava anunciat, lo diumengue 17 de Març del corrent any, s'efectuà la excursió geològica que teníem projectada a *Torrella, Sant Salvadó de les Espases, can Tobella, La Puda y Olesa*. Eram catorze companys, quals noms me plau recordar, o sían: en Marc Armengol, Joan Armengol, Ramón Fau, Baltasar Pineda, Francesc Capella, Anton Matheu, Anton Jove, Pere Mitjans, Climent Germain, Josep Ricart, Mariú Argemí, Vicens Montaner, J. Altisen y el que sotscriu.

Sortirem en el tren de dos quarts de vuit, y ja al baixar a la estació d'Olesa comensarem nostre tasca. Observarem desde'l primer moment los retorsaments de les pissarres al costat de la pudinga cuarsosa del *Pont Gran*; accidents qu'interpretarem com efecte de la empenta de costat que reberen al enfonsarse'l Vallés y Panadés, a mitjans del període oligocènic, que feu també posar verticals als bancs de la pudinga y al *grés bigarré*, y a las calisses del *muschelkalk* y del *keuper*, més enllà del *Pont Gran*.

Passarem aquet llarc pont de 18 arcades, y per rahó de las obres d'aixample per la doble via que's feyan en el tunel, voltarem pel caminet del costat del Buxadell, lo que'ns permeté veure los *ceratites* fossils que hi ha encastats a les calisses del *muschelkalk*. Passats los trams de la arenisca roja del *keuper*, ens detinguerem un ratet a esplanada del peu de la gran pedrera de les calisses del *keuper*.

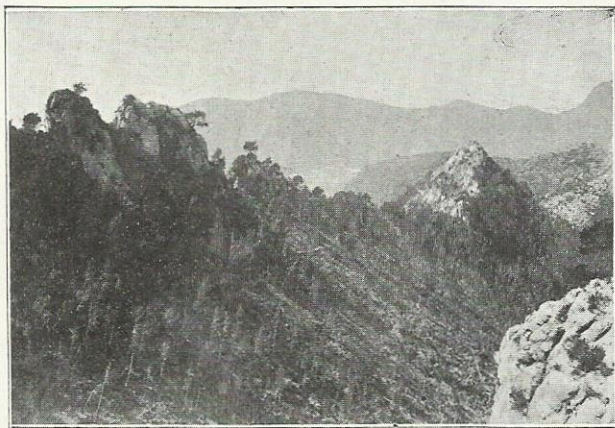
Seguirem avant, y al entrar al desmunt que preceheix a la *Mina dels Morts*, en el punt ahont acaba'l triàssic, ens ficsarem en los inclinats bancs eocènics del pis *Tannecienc*, ab sas arenisques rojes del nivell del *Bulimus Gerundensis*, y los primers conglomerats que ab elles alternen. Sobre tot nos cridaren molt la atenció uns diposits quaternaris de molta gruixaria que recobreixen allí, lo mateix que al desmunt de prop del *Pont Xich*, al eocènic, y que ab tota seguretat foren deixats pel vehí torrent del Buxadell.

A la confluència del torrent de Torrella ab lo del Buxadell, petita y pintoresca fondalada, esmorsarem, per ser l'únic lloc hont se trobava aygua a causa de la sequedat.

Ens dirigirem a *Torrella*, hont en Fau nos feu veure una gran pica d'arenisca, que te esculpida una carota a la que ell hi atribuheix un gran valor arqueològic.

Anarem al torrent de *La Urpina*, ahont comensa la riera de Mará, que va a desayguar al Llobregat prop de *La Bauma*. A n' aquest torrent comensan ja a sovintejar los bancs de conglomerats, que a *Torrella* havien desaparegut, lo que'ns indica que'ns acostèm al delta o cono de dejecció d'aquell gran riu que, desde'l continent mediterrani, y per demunt del Panadés, vingué a deixar sos acarreus al mar eocènic, los quals constituheixen avuy los conglomerats que cobreixen a les areniscas de la base del Montserrat.

Arrivèm al *collet de Sant Salvadó* y son las onze. ¡Quin panorama per tots cantons! Al nort, los nevats Pirineus, la serra de *Coll de Daví*, *Castell Sopera*, l'*Ubac* y Sant Llorens, y al extrem de la esplanada que comensa a la *Urpina*, el poble de Vacarisses. Per mit-

CARENA DE ST. SALVADÔ

Clixé d'en A. Jover

jorn, ens corpren a tots una estreta vall, que si es feréstega per lo solitaria resulta poètica per la vegetació de la part ubaga. En Anton Jover treu una vista de la serra que acaba a *Sant Salvadó*: son uns

marlets de conglomerats verticals, rodejats de verda bosquina, que es de lo mes encisador.

A ponent descobrí'm lo alterós monastir de Montserrat, que'ns sembla estar a un tret de pedra de nosaltres. De sopte, sentím los esbufecs del tren de cremallera, y ficsant la vista, ovirèm la màquina que surt pantejant de la foradada.

Reprenèm la marxa pel viarany de la esquerra, que va faldejant la serra de Sant Salvadó. Sos bancs de conglomerats son verticals, mentres los d'arenisca del ribás oposat del torrent son casi horitzontals. D'això en deduhím que'l fondo torrent de Sant Salvadó deu son origen a una falla o trenc que's produhí quan, per l'enfonzament del Vallés y Panadés, l'empenta de costat posá verticals als conglomerats de dita serra.

També ens ficsèm en la posició dels estrats del repeu del collet que acavabam de deixar y que seguexen al costat del torrent, observant que están aixecats com si 'ls haguessen alçapremat ab un parpal. Això ho atribuhesc al moviment de palanca que experimentaren aquestos terrenys al ocorrer l'enfonzament de les serras del *Hospici* y del *Roure del Vent* que tenen detrás, quan, al començar la època *Sarmantienca*, s'esquarterà el gran planell oligocènic del centre de Catalunya.

En Fau, tot caminant, ens referí la historia o tradició de la fundació de la propera ermita. Diju que en aquestes fondalades y penyals s'hi lliurá una de les batalles més famoses que tinguiren lloc a Catalunya entre 'ls alarbs y 'ls cristians. Acorralats aquestos pels serrahins que'ls envoltaven per tots cantons, lo capdill cristiá tingué una aparició del Salvadó prometentli la victoria. La lluyta fou molt empenyada, y 'ls cristians desd'aquells cims se defensaren desesperadament, fent gran mortandat entre'ls enemics, que hagueren de abandonar lo camp. En memoria d'aquest fet, alguns sigles després s'aixecá aquesta ermita en honor del Salvadó. En Fau, ens digué, que posseheix quatre ó cinc fletxes de coure d'aquesta batalla, dos d'elles trovades per ell mateix entre les esclètxes de les roques, ahont per casualitat anaren á clavar-se, essent després cobertes per la terra vegetal. Los pobles del voltant venen cada any en aplech á aquesta ermita, y en Matheu ens fa saber que'ls de Vacarisses hi venen tots los anys lo 29 d'Agost, diada de Sant Joan Degollaci.

Per fi hi havèm arribat, essent quarts de dotze. La ermita està tancada: com no prenguerem la precaució de fer demanar la clau a n'en Puigjaner d'Olesa, nos veyèm privats de contemplar lo retaule de la capella, que segons diuen, té un gran valor arqueològic. Nos havèm de contentar, doncs, ab admirar lo bonic panorama de que's disfruta desd'aquell cim. Pêl nordest, los feréstecs ribassos del torrent de Sant Salvadó; al sudest, lo *Torrent Fondo*, per qual canal veyèm lo Llobregat y la colonia Sedó, vulgarment dita "can Bruquetas"; á ponent, *Coll de Cabra*, la *Era de las Bruixas* y 'l Montserrat; y al sudest, lo enlayrat cim del *Pigventós*.

Es tart, y encara estèm bon xic apartats de *can Tobella*, ahont pensèm dinar, y 'ns despedim d'aquella hermosa altura.

Retornèm pêl mateix viarany que havièm seguit á la anada, y baixèm al torrent de Sant Salvadó per entre boixos, arbossos, farigoles y un maig de verdor. També aquest torrent està aixut: pujèm poc á poc á *Coll de Cabra* per camí de carro. Aquí podien ferse observacions geològiques de molta importancia, però per manca de temp; no podièm deturarnos. Baixárem al torrent de can Tobella: los bancs de conglomerat del marge dret son casi horitzontals, mentres molts del marge esquerra prenen inclinacions molt notables. Aixó es ben significatiu. Aquestes inclinacions, lo mateix que las que havièm vist al *collet de San Salvadó*, son degudes al moviment de báscula produhit per l'enfonzament, que com havem dit, destruí 'l planell oligocénic. La casi horitzontalitat dels bancs del marge dret, corresponent al *Puig Rodó*, marca 'l macís, que enllaçat ab Montserrat, resistí en part al enfonzament.

Prenent ja 'l camí de *can Tobella*, á ma esquerra del torrent, se 'ns presentan extensos bancs de tosca que forman baumes y recobreixen el conglomerat eocénic. Aquestos bancs, que sens dupte s'están formant encara, contenen moltes impresions de fulles y empressionen closques d'*hélix* ó caragols.

A la una y mitja arribábam á *can Tobella*: á la font dinarem ab bon apetit, després de tan llarga caminada. L'aygua es allí escel·lenta y abundosa y raja per entre'ls bancs d'arenisca eocénica, que al costat forman un gran saltant del torrent.

Després de dinar, y mentres á la casa ens preparaven el cafe, vaig aprofitar l'estona pera fer noves observacions. Lo que dessegui-

da'm va cridar molt la atenció foren les notables inclinacions dels bancs de conglomerats del cim del *Turó de la Sucarrada*, al costat nord de la *Era de les bruixes*, los quals buçen a ponent. Iguals inclinacions havia notat als bancs eocènics del costat de la font, y fins las vaig observar més tart als bancs sarmentencs de la carretera d'Olesa á la estació. No sé si totes aquestes inclinacions en el mateix sentit corresponen en el mateix trastorn. Contraposat al *Turó de la Sucarrada* hi ha a ponent el Montserrat que sembla estar partit de S. E. á N. O. pel *Torrent del Mitjdia* y per l'esboranc que passa per davant de *Caball Bernat*, de tal modo que la part de montanya de llevant, en que s'hi aixeca'l monastir, sembla separada de la part de montanya de ponent, com si formés un cós sortint. S'observa ademés la particularitat de qu'ls bancs de conglomerats d'aquesta part de montanya tenen tots un buçament molt marcat cap al noroest, mentres que'ls de la part de detrás de *Caball Bernat* per enllá, son del tot horitzontals.

A la part de detrás del *Turó de la Sucarrada*, segons ens van contar á can Tobella, hi ha una cova que anomenen *dels Lladres*, ahont hi tenien son amagatall una partida de bandolers que á mitjans de la passada centuria, cometeren robos y altres crims, al *Maymó*, a *Torrella* y a altres cases de pagés de la encontrada.

Després de haver pres café, nos dirigirem cap á *La Puda*, veient les obres d'explanació del ferrocarril de Martorell á Monistrol, que allí están ja bastant adelantades. Al esser devant del *Cayrat*, nos deturarem pera contemplar la presa de ayguas que desde allí van a la fàbrica Sedó.

Aquí podia observarse'l recubrimient del eocénic pel triassic; pero era precis anar depressa pera no perdre l'últim tren. A *La Puda* baixárem al peu del riu y tastarem l'aygua sulfurosa que s'hi aboca per una canal. Al costat de la cotxera, en el contacte del *grés bigarré* ab el silúric, vejerem apuntar la pudinga quarçosa, que sembla embolcallar un banc de pissarres, pero no poguerem estudiar ab detenció aquest accident.

Seguint avant, prompte vejérem los antics aluvions deixats pel riu al costat nord de la carretera, quan el Llobregat anava a buidarse al Baix Vallés. Al entrar á Olesa, casi a posta de sol, observarem al costat de la carretera, damunt dels acarreus, uns grans diposits de

llots vermellencs quaternaris, que sens dupte foren dipositats pel Llobregat. Aquestos mateixos llots tornen a trobarse al nord de la població á un kilómetro de distancia del riu.

Al esser devant del *Hotel Gori*, nos trovarem ab una riuada de gent, molts d'ells terrassencs, que sortien de veure la *Passió*. Es una bojeria la que hi ha pera assistir á la representació del drama sacro, en que, devegades per part dels actors, y altres per la dels espectadors, resulten profanats los misteris de la nostra Redempció.

Encara que pel camí podien ferse observacions de molt interés, com la dels aluvions sarmantiencs que marquen el curs que seguí el Llobregat quan anava a desayguar al Baix Vallés, y el començ del *llac Pontienç* prop de *Rives blaves*, no obstant, ja per la pressa que portavem, ja porque comensava a fosquejar, passarem aquella polsosa carretera, sens casi ficsarnos en aquets detalls.

Arrivarem a la estació a quarts de vuit, y retornarem a Terrassa molt satisfets, sens que la més petita contrarietat hagués enterbolit lo nostre goig.

JASCINTE ELIAS.

NOSTRES CONCURSOS : DE LA FESTA MAJOR :

CONCURS REGIONAL FOTOGRÁFIC

La Secció de Fotografia del Centre Excursionista organisá un Concurs Regional Fotogràfic, al objecte de complir un dels fins pera que fou constituïda, qu'es estimular als aimants de la reproducció fotogràfica vers un camí de perfeccionament y al ensemps per contribuir amb una nota d'art al major lluïment de nostra Festa Major.

El resultat del Concurs sobrepujá en gran manera als desitjos dels organitzadors, tota vegada que arrivá a dinou el nombre de premis que foren oferts per entitats y particulars, tenint quasi tots ells un estimable valor material o artístic. No cal dir doncs que desde aquestes planes ens plau remerciar la lloable acció dels donants per

haver sigut ells, qui mes directament han contribuït al bon èxit del concurs y per haver demostrat una vegada mes el seu amor y entusiasme per totes les coses que signifiquen enaltiment de la cultura de nostra terra.

Per altre part el nombre de fotografies presentades ascendeix a la considerable suma de 473, entre directes, ampliades, d'estereoscop, de projecció y plaques ortocromes, classificades en 14 temes, quedantne per tant, dels dinou proposats en la convocatòria cinc de deserts, premis que, no obstant, s'adjudicaren a col·leccions optants a altres temes.

Degut al crescut nombre de proves presentades y ser la majoria d'elles de refinat gust artístic, la tasca del Jurat Calificador va resultar bastant dificultosa y en alguns temes exigí un detingut estudi de les varies col·leccions que optaven a un mateix premi.

La exposició de les fotografies fou feta en una de les aules de les Escoles Industrials y no cal dir que durant els dies de la Festa Major y els tres diumenges successius se vegé sumament concorreguda y visitada, contribuhinhi a n'aixó la celebració dels festetjos que organís la Comissió de la Tómbola de Beneficència y el Centre Excursionista.

El Jurat Calificador adjudicà els premis en la següent forma:

- 1 Premi del Excm. Ajuntament, al lema: *Catalunya* de D. Josep Roset.
- 2 Premi de D. Alfons Sala, resultant desert s'adjudica al L.: *Sport* de D. Lluís Botey Puig.
- 3 Premi de D. Francisco Alegre, al L.: *Si?...* de D. Josep M.^a Cò de Triola.
- 4 Premi de D. Joan Barata al L.: *Solitud* de D. Ramón Gorgas.
- 5 Premi del Centre Excursionista de Terrassa L.: *Patria* de don Armand Arquer.
- 6 Premi de la Agrupació Regionalista de Terrassa, al L.: *Recull* de D. Joan Rusca.
- 7 Premi del Círculo Egarense, al L.: *Industria* de D. Lluís Corominas.
- 8 Premi del Casino del Comercio, resultant desert s'adjudica al L.: *Atsoc-Asert* de D. Ricardo Carrera.
- 9 Premi de la casa Gabriel Carreras, al L.: *Muntat de segles* de

D. Santiago Bagulini Roca.

- 10 Premi de la casa Cosmos Fotográfico, resultant desert s'adjudica al L.: *Progrés* de D. Lluís Salmurri.
- 11 Premi de la casa Vila y Vital, al L.: *Fenix* de D. Gaspar Sala.
- 12 Premi de la casa A. Casellas y Hnos. al L.: *Sol solet* de D. Mateu Serra.
- 13 Premi de la casa Riba S. en C. al L.: *Natura* de D. Miquel Huertas.
- 14 Premi de la casa Agfa al L.: *Un pobre* de D. Frederic Juandó.
- 15 Premi de la casa Gevaert al L.: *Recorts* de D. Josep O. Humet.
- 16 Premi de la casa Guillemín al L.: *Eliart-Aut* de D. Claudi Bruder.
- 17 Premi de la casa Lumiere y Jouglá al L.: *Wadesú* dels Srs. Roca y Ribas.
- 18 Premi de la casa Grieshaber Freres y C.^a resultant desert s'adjudica al L.: *Contra-llum* de D. Pere Vilá.
- 19 Premi de la casa Philippe Tiranty resultant desert s'adjudicà al L.: *Celatjes* de D. Santiago Amo.

MENCIONS HONORÍFIQUES

als Lemes: *Cel y Terra*, *Ampliació*, *Carbó*, *Reus*, *Iris*, *Un vell de platja*, *Sobre l'art sols Deu*, *Ciel*, *De ma patria*, *La natura es l'origen de la bellesa*, *Progrés*, *Pobres velletes*, *La Llum ho feu*, *Luz*, *Assaigs*, *Visca Egara*, *Luz natural*, *Fenix*, *Kekuli*, *Rey Martí*, *De ma terra y Recorts*.

Terrassa 30 Juny de 1912.

El Jurat Calificador: Josep Baltà de Cela, Pere Viver, Ramón Casamada, Francisco Pi de la Serra, J. Comas Sagristá.

El premi tema 11 ofert per la casa Vila y Vital va ser refusat pel seu guanyador, per quant el nom que donà al aparell la casa donadora, no estava en relació amb el mateix, per lo que varen ser retornats al Sr. G. Sala la col·lecció de fotografies y a la casa Vila y Vital l'aparell qu'havia cedit.

En aquest nombre publicuem algunes proves de la col·lecció guanyadora del primer premi y en nombres successius se'n donaran a conèixer d'altres.

CONCURS DE JOCS DE NOIS I NOIES

Antecedents.—La secció de Folk-lore, afanyosa de replegar documentació local, va tenir la simpàtica iniciativa de moure els nois i les noies de Terrassa en una festa-concurs per fels-hi treure el tresor inacabable del seu joc i apuntarlos degudament en vistes a la restauració del joc popular tan olvidat avui i tan necessari a tots els que treballen en coses d'educació. Essent aquesta la finalitat dels folkloristes del Centre, va convenir cridar a les colles de carrer amb preferència a totes les altres lo qual se realisà amb extraordinari éxit com se veurà per la llista de colles concursants que posarem. També se sollicità l'adhessió dels mestres, alguns dels quals secundaren am molt d'acert l'obra del Centre, lo qual els es molt d'agrair, aixis com, d'altre banda s'ha de fer constar que n'hi hagueren que no capiren degudament la finalitat que's perseguia, lo qual els privà de cooperar com s'esperava. Se contà mes que tot am la protecció decidida del nostre Ajuntament, qual comissió de festetjos acordà pagar les banderes i les medalles que per premi se senyalaren.

La iniciativa del nostres folkloristes va plaure extraordinàriament els mestres en folklore D. Rossend Serra i Pagés i D. Aureli Campmany, quins encoratjaren als nostres companys i se posaren en absolut vora seu per l'obra que s'emprenien.

El resultat folkloric de la festa ha sigut verament marvellós puig s'ha fet una cullita de mes de doscents cinquanta jocs de carrer, sense objectes degudament anotats, lo qual constitueix l'aplec mes important que en aquest ram de folklore se coneix a Catalunya.

ORGANISACIÓ DEL CONCURS I DE LA FESTA

- 1.er Durant aquesta setmana les colles se presentarán al local de l'Agrupació Regionalista en el dia que se'ls indiqui, per jugar llurs jocs davant del jurat i de la Secció de Folklore del Centre Excursionista, organitzadora del Concurs.
- 2.^{on} El dia de la festa cada colla jugarà dos jocs: un triat pel Jurat i un altre per la mateixa colla. Acabada l'execució dels jocs el jurat dirà qui ha guanyat.

- 3.er Els primers premis serán dos: un pels nois i un per les noies. Pels nois hi haurà una bandera que portará l'inscripció de la colla que ha guanyat el Concurs. Aquesta colla tindrà el Campionat del joc durant tot aquest any. L'any vinent se tornarà a celebrar una festa de jocs i aleshores les colles disputarán la mateixa bandera que podrà quedar en la mateixa colla o ser guanyada per un'altre. Fins al cap de tres anys seguits de tenir-la la mateixa colla no será seva del tot. Durant aquest temps la bandera estarà guardada al Centre Excursionista, i la colla que l'hagi guanyada en el Concurs de l'any, podrà treure-la i fer-la servir en professons, festes, jocs, etc. que s'organisin en la ciutat, a judici sempre de la Secció de Folk-lore del Centre Excursionista.

Per les noies hi haurà en lloc de bandera una senyera adequada am la qual se seguirán les mateixes regles que am la bandera dels nois. Además de la bandera o senyera per la colla, se donará un premi a cada noi o noia que la composin.

- 4.^{rt} Hi haurà també según i tercer premis que consistirán en joguines o objectes per cada noi o noia de la colla que'ls guanyin.
- 5.^{nt} Els nois i noies de les colles no premiades, tindrán també la seva joguina.
- 6.st S'ha fet acunyar una espléndida medalla, dibuixada per l'artista Jaume Llongueras, la qual se donará com a recort de la festa a tots els nois i noies que hi prenguin part. Els que vulguin tenir aquesta medalla sense pendre part al Concurs haurán de pagar 2 pessetes.
- 7.^m Per la preparació definitiva de la festa, els directors o capitans de la colla se presentarán divendres al vespre al local del Centre Excursionista hont se'ls hi donarán tots els detalls. L'ordre d'execució dels jocs será 'l d'inscripció al Concurs.
- 8.^{au} El Jurat Calificador el formen els senyors següents: D. Rosendo Serra i Pagès, *President*; D. Josep Arnaus, D. Josep Rigol i D. Arseni Sala, *Vocals*; D. Aureli Campmany, *Secretari*.
- 9.e Totes les comunicacions, preguntes i observacions, deuen dirigir-se al Centre Excursionista, carrer del Nort, n.º 26.

LLISTA DE COLLES PRESENTADES

1	Colla	<i>Nostre Senyor xic</i>	(nens i nenes).	13 jocs
2	»	<i>Petits Trevalladors</i>	nens	14 »
3	»	<i>Catalunya</i>	»	15 »
4	»	<i>Els contents</i>	»	7 »
5	»	<i>Els garrofins</i>	»	81 »
6	»	<i>Els entussiastes</i>	»	50 »
7	»	<i>Els de Llevant</i>	»	50 »
8	»	<i>L'Alegria</i>	nenes	3 »
9	»	<i>El pensament</i>	»	3 »
10	»	<i>Els Bulangers</i>	»	2 »
11	»	<i>L'amistat</i>	»	2 »
12	»	<i>La gent de demà</i>	»	2 »
13	»	<i>Sant Lluís de Telamar</i>	»	6 »
14	»	<i>Petites Roses</i>	»	10 »
15	»	<i>La Broma</i>	nens	4 »
16	»	<i>Petits gnoms de la montanya</i>	nens	13 »
17	»	<i>Els nois tendres</i>	nens	8 »
18	»	<i>Joganera</i>	nenes	13 »
19	»	<i>La rialla</i>	»	8 »

PREMIS

Primers premis i Campionats per l'any 1912.—Nois, colla dels Garrofins.—Noies, colla Joganera.

Segón premi.—Colla de L'Alegria, noies.

Tercer Premi.—Colla dels Entussiastes.

ELS JOCS RECULLITS

No tots els jocs recollits son originals, pero amb els repetits i tot hi ha verdaderes esquisideses de variants. El nostre company en Alexandre Galí s'ha emprés l'estudi de les fitxes coleccionades i se proposa donar a conèixer en el nostre ARXIU algunes notes interessants mentres prepara una edició crítica al us dels mestres i dels folkloristes hont pensa resumir tot lo que en l'ordre de jocs d'infants s'ha fet a Catalunya.

CRÓNICA

EXCURSIÓ ENTOMOLÒGICA Y GEOLÒGICA A CAN SOLÀ DEL RECÓ Y A CAN TORRAS DE MATADEPERA.—Se feu el dia 5 de Maig a la tarde, baix la direcció dels senyors Ferrer y Palet, assistint-hi els excursionistes Jover (Trinitat y Anton), Badia, Pineda, Gelabert, Gorina, Vallés (Salvador), Galí (Miquel), Capella (Francisco y Joseph), Alsina, Vives, Rocabert (Joan y Jaume), Borrás, Fernández y Ventayol.

Se sortí a les 2 y s'anà en carruatges per la carretera de Castellar fins detrás de can Salas. Se pujà pel bosch cap a la serra de Padrós y la Solana de can Solà, se revoltà per dessota els *rossos* y s'anà a la font de dita casa, hont se feu alto y 's refrescà.

En aquesta primera part y lloc, escullit pel Sr. Ferrer com a molt indicat pera la cassa d'insectes, se'n feu ab les mànigues bona pràctica, quedant els profans sorpresos de la abundancia y varietat dels que hi ha en el nostre terror, en els que no s'hi para generalment atenció, y de la diversitat de formes morfològiques, de colorit y reflectes y de dibuix, comprovantse molts detalls de les explicacions del curs qu'acavaba de dar el Sr. Ferrer y recullintse exemplars vius d'algunes de les especies que s'havien vist en les colleccions visitades.

A la vegada s'observaren: la pegmatita y'l granits com a roques d'origen intern y les llicorelles del terreny *primari* diversament metamorfosejades per l'espandiment del magma d'aquelles, aixís com els diferents trams qu'integren els tres pisos del terreny *triassich* (*secundari*), parant atenció en els plecs y inflexions que presenten y en l'escamoteix del tram de la pudinga quarçosa de sa base, qu'en aquell lloch se trova a faltar.

Després, per no ser ni'l lloch ni la hora a proposit pera la cassa d'insectes, ferem sols geologia, tenint en Palet interès per mostrarnos algunes novetats tectòniques per ell estudiades.

Se pujà pel camí del Girabau, trovant el conglomerat *eocenich* (*terciari*) y observant avensos y retrocessos de les roques *triassiques* en son contacte, que te lloc per falla inversa, irregular, efecte de la enorme compresió de costat que sofriren. A n'el collet de c. Torras, en vistes del Girabau, se trová un gran mantell de recubriment que les llicorelles y quarcites *primaries* formen sobre'l *terciari*, ab interposició en el contacte anormal d'algún retall de les arenisques del primer pis del *triassich*, qual acotxament que prové de devant Castellar y S. Feliu del Recó arriba fins dessota'l single del S. Llorens del Munt. A n'el proper *serrat de cabrafiga* se vegé un petit illot de recubriment que tot just se separa del mantell; s'anà mes amunt a observar altre illa ben separada en la que s'assenta la casa de can Torras hont se pogué veure clarament la falla plana de corrimient ab bona gruixa de detritus ocasionats per la trituració de les roques al ser arrastrades les *primaries* sobre les *tercia-*

ries; y tot baixant, en la "serra dels bruchs", entre can Solà del Recó y can Solà del Plá, se trepitjà altre major illa molt mes apartada, que marca l'enllaç del recubrimient esmentat ab el del Nort de Terrassa, de que parlá en Palet en el primer número del ARXIU.

Per la pedrera de la Torre d'en Prat se baixá la riera, trovant a l'altre part, als forns de can Torrella, hont s'arribá ben llustre, altre vegada els carruatges. Se feu aquella tarde una bona caminada y una interessanta lliissó práctica de "ciències naturals".

EXCURSIÓ GEOLÒGICA Y PALEONTOLÒGICA ALS DESMONTS DE LA DOBLE VIA, CAN TRIAS Y CAN MIR.—Pera 'l diumenge 19 de Maig, a la tarde, s'havia anunciat una excursió geològica a dits desmunts y a can Trias, ab el proposit de fer, tot pass-jant per la via, pera que hi poguessen concorre 'ls menys caminadors, una lliissó práctica, dirigida per en Palet y Barba, d'estratificació irregular, de decalcificació, d'observació del *Pontíes* y del *quaternari superior* y d'interpretació geogénica, vulgarisant coneixements sobre lo que tots veyém en el terror al sortir de nostra ciutat, sense darnos compte la generalitat de lo que representa, aprofitant lo fresch del tall dels nous desmunts. Mes, la calor canicular que aquells dies se girá, obligá a la vigília a convertir la excursió en matinal, sortint el ferse clá pera tornar a hora d'esmorzar.

Per aquest motiu la concurrencia se limitá a alguns consocis assíduus de la geologia, que's dirigiren de dret pel camí vehinal antic de Viladecaballs y Olesa cap a la part de can Mir, pera rependre els escorcolls en els llots del delta *Pontíes* del Llobregat, en busca de restes de mamífers fossils, de que parlavem en l'ARXIU del Mars passat, a lo que's dedicaren durant mes de dugues hores; retornaren per can Trias y la via, tot complint l' itinerari y propositis projectats.

En aquells escorcolls foren en dit dia ben ofortunats. A més de diversos óssos y dents, característich del agíl caballet terciari de tres dits, l' *Hipparion gracile*, que ja havien ab repetició en anteriors visites constatat allí, y que's veu que a n'aquells temps abundava, ne reculliren pera poguer caracterisar un gran remugador, del grupu dels antilops, al que pertanyen la gazela y la gamusa, que sembla ser el *Tragocerus amaltheus*, y además una grossa fera, indeterminable per lo incompleert de la troballa. Al mateix jaciment pertany el magnífic caixal de rinoceront (*Rhinoceros pachynathus*?) que per mediació d'en Palet s'adquirí temps enrera d'un pastor pera el Museu Municipal.

Els dits restes y altres menys típics, encar qu'aprofitables, que's tenen recullits y els que's creu se recullirán en nous regoncixements (doncs no s'ha acabat la inspecció del jaciment) serán detingudament estudiats y consultats amb algún especialista.

CONFERENCIA D'EN ALEXANDRE GALÍ SOBRE 'L CONGRÉS DE VILANOVA.—Tingué lloc a l'Agrupació Regionalista. El conferenciant feu notar primer que tot lo significatiu qu'es per la cultura catalana el que en les ciutats rurals que fins avui tant s'han ressentit de manca de personalitat y de vida espiritual se desvetllin llurs anhels y s' organisin actes de tanta transcendencia com venia a representar aquell Congrés. Després d'aquesta introducció, el Sr. Galí exposá y demostrá 'l

valor del esmentat Congrés que ell creia revelador d'un anhel popular de cultura catalana y moderna formalisada en normes de vida y en costums nacionals apunt d'esser practicades per la massa del poble que se governa únicament per elles.

Digué que aquesta aserció seva la corroborava el que'l Congrés fos d'Ateneus y d'Institucions populars de cultura que son les que genuïnament están en contacte amb el poble y tenen d'altre banda una porta oberta als grans treballs de les entitats sabies y dels creadors d'esperit quals fruits elles reben per repartirlos a la menuda y en forma adequada al petit poble que menja aquestes coses a mossadetes. A mes en aquesta economia cultural, elles repleguen de la terra popular qualsevol manifestació espontania de espiritualitat y la condueixen a les altes esferes hont te de llevar fruit. Per últim encoratjà a tots els amants de la reconstrucció patria, que no fessen falta a Vilanova hont un gran pas se preparava.

EL CONGRÉS DE VILANOVA.—La Junta organitzadora del Congrés d'Ateneus y d'Associacions de cultura de Vilanova oferí al nostre Centre la seva representació a Terrassa per obtenir adhesions y propagar aquí l'obra del Congrés. El Centre acceptà la comanda que traspassà a la Secció d'Instrucció la qual després dels seus actes de propaganda pública y particular obtingué l'adhesió de un bon nombre d'amics, de totes les entitats culturals que podien tenir que veure amb el Congrés y del Excm. Ajuntament qui's prestà a enviar un delegat y amés se suscrivé per un donatiu de protecció. El Centre nomenà delegats seus al nostre President D. Eduart Giralt y al vocal de la Secció d'Instrucció en Alexandre Galí, qui foren acompanyats per una nombrosa representació terrassenca qui sojornaren a Vilanova en els dies del Congrés essent molt ben atesos y complacuts tant dels individus de la Junta organitzadora com dels vilanovins en general que's posaven a mercé dels congressistes forasters per fells-hi agradosa y bona l'estada a llur ciutat. Sobre les tasques del Congrés, que foren dutes a terme am tot l'èxit que era d'esperar, esperem posarne ben bé al corrent als nostres llegidors aixis que surti 'l llibre del Congrés del qualensem extreuren lo que més directament se refereixi a entitats com la nostra. Felicitém sincerament els que han promogut y han dut á terme tan bell acte cultural y en desitjem la continuació gloriosa en altres ciutats de la nostra terra freturoses de vida culta y de treball ben encarrilat y profitós.

CURS DE GEOLOGIA.—De primers de Janer a Juny, en Domingo Palet y Barba donà els dimars a n'el *Centre Excursionista* les conferencies de geologia vulgarisada, continuant el curs comensat l'any passat.

Tractà de l'*Orogenia* y *Tectónica*, parlant de la causa ocasional de les desnivel·lacions de la superfície terrestre, de les idees y teories emeses sobre la mateixa, de sa investigació feta en la Geodinàmica, de la diferenta manera d'actuar pels esforços verticals, horisontals y combinats, explicant les variades dislocacions que ha produït en la escorça terrestre y les diverses maneres com en consecuença se presenta l'entrellat de roques y terrenys, exposant les lleys generals que'n deriven sobre la gènesis y disposició de les montanyes y la evolució del relleu de nostre planeta. En lo qual donà a conèixer algunes novetats científiques y aplicà nombro-

sos exemples de les vehines montanyes de quina tectónica ne té fet especial estudi el senyor Palet.

Passá després a ocuparse de *Geogenia*, en quina part además de parlar dels fòssils, de les lleys de la *Paleontologia* y de les divisions geològiques en els aspectes estratigràfic y cronològic, exposá la manera d'observar els terrenys pera aplicarhi els coneixements anteriorment explicats, deduirne les circumstancies de sa formació y reconstruir la historia física d'un terreny, ó localitat ó país y contribuir a completar el detall de la general de la Terra. De la qual s'ocupá y desenrotllá desde'ls temps còsmics, per eres y periodos, y fins ab el detall d'époques si 's troven representades en la nostre regió, en la *Geologia històrica*, en quina part entrá a continuació, explicant els caràcters petrogràfichs y paleontològichs dels respectius terrenys, la evolució de la vida en els temps que representen, la faç de la Terra y sa modificació en els mateixos y particularisant sobre la constitució, posició o manca dels diferents terrenys en el nostre país é interpretacions que'n deriven.

Al anar a entrar a la *era terciaria*, en vista de la impossibilitat d'acabar el curs avants de la calor, se sospengueren les conferencies, ab el pensament de repèndreles mes endavant, fent un curset mes detallat y práctic, especialisat a la historia física de la nostra comarca, tota vegada que 'ls documents d' investigació els trovém en les vehines montanyes, en els turons y valls properes y en el terror que trepitjém diariament.

EL MUSEU DE MONTSERRAT.—Ab goig veigém que al Monastir de Montserrat s'hi ha organisat un *Museum Biblicum* en el que apart de les seccions de "Recorts montserratins" y de les "Fauna y Flora montserratines" degudes al nostre il·lustrat compatriç P. Adeodat Marcet, s'hi ha montat per l'erudit P. Bonaventura Ubach una altra secció que podria ben bé ésser titulada, d' "Arqueologia Oriental" y que per la preponderancia que en ella hi tenen els objectes antichs de la Terra Santa, será segons sembla, únich a Espanya. Ordenats ab veritable coneixement de sa importancia y senyalats ab adequats textos de la Sagrada Escripura, hi ha ja, entre aytal aplech, objectes d'Egipte, del Sinaí, del Liban, de Tiberiades, del mar Mort, etc. de diverses époques, com alguns que són de 1500 (a) de J. C. altres de la época Faraónica y de la Cananea, fauna y flora bíbliques, facsímils, vestits de varis pobles de la Palestina, mapes, retaules, una curiosa y viva representació del sepulcre de Jesucrist y molts altres especimens de carácter oriental generalment cristià.

Davant d'aqueixos esforços de tant entussiasmes benedictins en pró de la cultura, els hi endressém nostra mes coral felicitació.

ADMINISTRADOR.—En reunió celebrada per la Junta Directiva del Centre Excursionista, el dia 3 de Juny, s'acordá nomenar Administrador d'ARXIU D'ESTUDIS a n'en Miquel Galí Figueras.

ARXIU D'ESTUDIS publicarà:

ADEODAT F. MARCET, O. S. B.

"Excursió botànica a Montserrat, Miracle, St. Llorens
dels Piteus y Pedraforca"—(Continuació.)

JOSEP VENTALLÓ Y VINTRÓ

"Documents inédits sobre historia local"

JOSEP SOLER Y PALET

"Les nostres antigalles al estranger"

JOSEP SOLER Y PATET

"Nous documents referents a la construcció de la nos-
tra Iglesia Parroquial".

DOMINGO PALET Y BARBA

"Aclaracions y rectificacions sobre geología de la cor-
dillera superior del Vallés"

